

İklimi ve Toplum Sağlığını Korumaya Yönelik Somut Hedefleri Olan, Kapsayıcı, Adil Bir İklim Kanunu İçin Çağrı

2021 yılından beri hazırlık çalışmaları devam eden İklim Kanunu taslağının TBMM gündemine geldiği ve görüşülmek üzere Çevre Komisyonuna yönlendirildiği bu hafta kamuoyuna yansıdı. Kanunun, Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadele politikaları ve uygulamaları için yasal çerçeveyi belirlemesi bekleniyor.

İklim değişikliği 21. yüzyılın en büyük sağlık tehdidi olarak görülüyor. İklim krizi ile birlikte, insan sağlığı, hem aşırı hava olayları, yükselen sıcaklıklar ve artan hava kirliliği nedeniyle doğrudan, hem de sağlığın önemli belirleyicileri olan gıdaya erişim, suya erişim, barınma koşullarında yaşanacak değişimler nedeniyle dolaylı olarak etkilenecek. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından iklim değişikliğinin **2030 – 2050 yılları arasındaki 20 yıllık süreçte, her yıl 250 bin erken ölüme** neden olacağı öngörülüyor. Bilimsel çalışmalar gösteriyor ki, iklim değişikliği yaşam alanlarımıza ve yaşamlarımıza telafisi imkânsız zararlar vermeye başladı ve gerekli adımlar atılmadığı müddetçe bu zararlar her geçen gün artmaya devam edecek.

Temiz Hava Hakkı Platformu olarak hava kalitesi ve iklim değişikliği arasındaki ilişkinin ve bu ilişkinin insan sağlığı açısından yaşamsal öneminin farkında olarak İklim Kanunu hazırlıklarını yakından takip ediyoruz. Kanunun, yeryüzünün ekolojik sınırlarını, biyoçeşitliliği, doğal sistemleri, hava, toprak ve su varlıklarının korunmasını, onarılmasını ve temel insan haklarını merkeze alan, bugünkü nesillerin olduğu kadar gelecek nesillerin de sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını garanti altına alacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

İklim krizinin aşırı hava olayları ve afetlerle gün geçtikçe daha çok hissedildiği Türkiye'de bir yandan **iklim değişikliğine yol açan sera gazı emisyonları hızla azaltılırken**, beraberinde **iklim değişikliğinin geri çevrilemez etkilerinin yol açacağı zararların en aza indirilmesi** için gerekli önlemlerin zaman kaybetmeksizin alınması gerekiyor. Bunun yolu da bilimsel temelli, toplumun tüm kesimlerinin katılımı ve uzman görüşleri ile hazırlanmış, iklimi, çevre ve halk sağlığını koruma amacını önceleyen bir İklim Kanunu'ndan geçiyor.

İklim Kanunu için Temel İlkeler

İklim Adaleti: İklim değişikliğinin çok katmanlı etkileri bugünkü ekonomik ve sosyal adaletsizlikler ile birleştiğinde dezavantajlı toplumsal kesimlerin (emekçilerin, işsizlerin, sakat, hasta, yaşlı, çocuk, kadın ve farklı cinsel yönelim kimliğine sahip bireylerin, göçmenlerin ve benzerlerinin) iklim krizinden daha çok ve yaşamsal düzeyde etkileneceği ortadadır. "İklim adaleti" ilkesi ile geliştirilecek bir İklim Kanunu, dezavantajlı grupların iklim krizindeki sorumlulukları ile bu krizden etkilenebilirlikleri arasındaki uçurumun eşitlikçi ve adil sosyo-ekonomik ve sektörel politikalar ile ortadan kaldırılmasını hedeflemelidir.

Tek Sağlık İlkesi: Tek Sağlık İlkesi, yerel ve evrensel anlamda, insanların, diğer canlıların ve ekosistemlerin sağlıklarının birbiriyle yakından bağlantılı ve birbirlerine bağımlı olduğunu kabul eder ve mümkün olan en üst seviyede sağlıklarına ulaştırılmalarını hedefleyen

bütünleşik ve birleştirici bir yaklaşım sunar. İklim değişikliği ile mücadele politikaları ve uygulamaları belirlenirken tek sağlık ilkesi gözetilir.

Kanun ayrıca, enerji demokrasisi, sosyal adalet ve toplumsal cinsiyet eşitliği, adil, eşitlikçi, sürdürülebilir bir toplumsal refah anlayışı ile şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik ilkelerini içermelidir. Bu ilkeler kanunda somut mekanizmalarla desteklenmelidir.

İklim Kanunu için Ana Hedefler:

İklim Kanununda Sera Gazı Azaltımı için Mutlak Azaltım Hedefi Tanımlanmalıdır:

Türkiye'nin, 2021'de Cumhurbaşkanı tarafından açıklanan 2053 net sıfır hedefi ve bu hedefe yönelik planlar Kanuna dahil edilmelidir. Bu hedefe ulaşılabilmesi için 2030 yılında mutlak emisyon azaltımı hedeflenmesi gerekmektedir. Türkiye'nin Birinci Ulusal Katkı Beyanında var olan emisyon azaltım hedefinin bu doğrultuda güncellenmesi ve hedefe ulaşmak için somut adımların atılmasını sağlamak üzere İklim Kanunu'na sayısal bir hedef olarak dahil edilmesi gerekmektedir.

Kanun, sera gazı azaltımı ile birlikte gelecek eş faydaların (hava kirliliğinin azaltılması, halk sağlığında iyileşme, sağlık maliyetlerinin düşmesi, ekosistemlerin korunması vb.) izlenmesi ve değerlendirmesi için mekanizmalar tanımlanmalıdır.

İklim Kanununda Elektrik Üretiminde Kömür Kullanımının Sonlandırılması için Tarih

Verilmelidir: 2053 net sıfır hedefi ile uyumlu olarak, karbon emisyonlarından en yüksek düzeyde sorumlu olan kömürlü termik santrallerin kapatılması gerekmektedir. İklim Kanunu'nda kömürden çıkış tarihi net olarak ifade edilmelidir. Kanunda koyulacak bu somut hedef doğrultusunda bir program yapılmalı, en eski ve çevresel etkileri en yüksek santraller önce olmak üzere tüm kömürlü santraller kapatılmalı ve halihazırda planlanan yatırımlardan vazgeçilmelidir.

Adil Geçiş İklim Kanununun Hedeflerinden Biri Olarak Tanımlanmalıdır: Sera gazı azaltım hedefi ve kömürden çıkış programı, başta kömür olmak üzere fosil yakıtlara bağımlı tüm sektörleri içeren bir adil geçiş planı ile desteklenmeli, bu plan ile etkilenen sektörlerde çalışan işçilerin, ailelerinin ve bu sektörlerin ağırlıklı olduğu bölgelerde yaşayan halkın ekonomik, sosyal refahı ve sağlık hakları garanti altına alınmalıdır. Başta on yıllardır kömür madenciliği yapılan ve termik santrallerin işletildiği bölgelerde olmak üzere, fosil yakıtlara bağlı ekolojik yıkımın rehabilitasyonu adil geçiş programının hedefleri arasında yer almalıdır.

İklim Kanunu Uyum Politikalarını İçermelidir: Sanayi Devrimi öncesine göre küresel ortalama sıcaklık artışı son iki yılda 1,5° C'yi geçmiştir. İklim değişikliğinin geri çevrilemez etkilerini halihazırda deneyimliyoruz. İklim krizine karşı toplumu dirençli/dayanıklı hale getirecek uyum politikaları kanunun ayrılmaz bir bileşeni olarak tanımlanmalıdır. Bu çerçevede kanun, halk sağlığını koruma, sağlık politikaları ve sağlık hizmet altyapısının iklim değişikliğine uyumlu hale getirme, gıda/su güvenliği ve güvencesini sağlama, aşırı hava olaylarına bağlı afetleri engellemek üzere kentsel/kırsal altyapı hizmetlerini ve iklime duyarlı ekonomik sektörleri güçlendirme hedeflerini gerçekleştirebilecek uyum politikaları içermelidir. Kanun kapsamında iklim değişikliğine uyumdan sorumlu kurumlar ve bu kapsamda azami görevleri tanımlanmalıdır.

Ekosistemlerin sağladığı iklim krizine karşı direnç ve sera gazı azaltım etkileri göz önünde bulundurularak kanuna doğa koruma için somut hedefler eklenmelidir. Türkiye genelinde karasal, denizel ve sulak alanlarda korunan alanların payının 2030 yılına kadar en az %30'a çıkarılması hedeflenmelidir.

Yaşam alanlarımızı, halk sağlığını iklim değişikliğinin yol açtığı risklerden korumamız, iklim değişikliği ile mücadele ve iklim değişikliğine uyum kapsamında doğru politikalar belirlememiz ve mücadele ve uyuma ilişkin politikaları gecikmeksizin uygulamaya geçirmemiz ile mümkündür. Türkiye'nin bu politikaların uygulamasına hukuki zemin sağlayacak bilimsel verilere dayalı, demokratik katılımcı bir süreçle hazırlanmış bir İklim Kanununa ihtiyacı bulunmaktadır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

Temiz Hava Hakkı Platformu

THHP Bileşenleri: Çevre için Hekimler Derneği, Greenpeace Türkiye, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, İklim için 350 Derneği, İş ve Meslek Hastalıkları Uzmanları Derneği, Temiz Hava Hakkı Derneği, Türk Nöroloji Derneği, Türk Tabipleri Birliği, Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği, Doğal Hayatı Korum Vakfı WWF Türkiye, Yeşil Düşünce Derneği, Yuva Derneği, Avrupa İklim Eylem Ağı.

İletişim için

Deniz Gümüşel, Temiz Hava Hakkı Platformu Koordinatörü

Tel: 0533 620 5838

E-posta: info@temizhavahakki.org; deniz.gumusel@temizhavahakki.org

